

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก และปัจจุบันองค์การทุกแห่งตระหนักถึงการบริหารงานในองค์การให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม วิวัฒนาการของสังคมมนุษย์ได้พัฒนาถึงคลื่นลูกที่สามที่เรียกว่ายุคแห่งเทคโนโลยี ได้ก่อให้เกิดผลผลิตที่เป็นเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีพลังอำนาจในการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานไปสู่ระดับสูงสุด เครื่องมือและอุปกรณ์ที่มนุษย์รู้จักเป็นอย่างดีคือ “คอมพิวเตอร์” (รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์, 2545 หน้า 1)

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าคอมพิวเตอร์มีความสำคัญ และจำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน จึงมีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในองค์การเป็นไปอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพราะประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ได้สร้างสรรคงานต่าง ๆ ขององค์การให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในองค์การภาคธุรกิจเป็นองค์การที่นำร่องการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารงานภายในองค์การให้ประสบผลสำเร็จ งานทุกระบบขององค์การได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันองค์การทางการศึกษาก็ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในมาตรา 63 กล่าวไว้ว่า รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อให้เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำราหนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งตีพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตจัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำ เพื่อให้มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมมีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับ กระบวนการเรียนรู้ของคนไทย มาตรา 68 ให้มีการระดมทุน เพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไรที่ได้จากการดำเนินการด้านสื่อมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคม จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อพัฒนาคนและสังคม มาตรา 69 รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอ นโยบาย แผน ส่งเสริม และประสานงานการวิจัย การพัฒนาและการใช้ รวมทั้งการประเมิน คุณภาพ และ ประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 30-31)

โรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน ความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันกับเทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ คอมพิวเตอร์ได้เข้ามาสู่วงการการศึกษาของไทยไม่น้อยกว่าสิบปี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันแห่งแรกในประเทศไทยที่มีการใช้คอมพิวเตอร์กับการวิจัย ตรวจสอบ นวัตกรรมและรวมคะแนนการสอบ (ทักษิณา สนวนานนท์, 2532 หน้า 7) และคอมพิวเตอร์ได้รับความนิยมและนำไปใช้อย่างแพร่หลายด้านทั้งการบริหารโรงเรียนและใช้ในการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การสอนคอมพิวเตอร์ในโรงเรียน การใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหาร โรงเรียนและบริหารการศึกษาในหน่วยงานต่าง ๆ (ยีน ภู่วรรณ, 2529 หน้า 2) ปัจจุบันคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารการศึกษา และยังเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงผสมสื่ออื่นเป็นสื่อประสมในการเรียนของนักเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ครูสามารถสร้างและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทั้งในด้านการจัดการ และด้านการจัดการเรียนการสอน

คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาด้านการบริหารโรงเรียน เนื่องจากคุณสมบัติคอมพิวเตอร์สามารถใช้งานด้านความจำ การเก็บรวบรวมข้อมูล การคิดคำนวณที่สลับซับซ้อน และมีปริมาณมากและสามารถประมวลผลลัพท์ได้เร็ว แม่นยำ ดังนั้นจึงมีการนำ

คอมพิวเตอร์มาใช้ในวงการศึกษา 2 ประการ ประการแรกผู้บริหารสถานศึกษาจะนำมาใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพื่อการวางแผนและตัดสินใจ ประการที่สองครูผู้สอนนำมาใช้ในการพิมพ์งาน จัดการเอกสาร สืบค้นข้อมูลและใช้เป็นคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น ดังนั้นการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลนั้น บุคลากรในโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงเป้าหมายการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานนั้น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีการวางแผนการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ ทั้งการบริหารงาน ด้านการเรียนการสอน โดยครอบคลุมงานตามภารกิจที่โรงเรียนต้องดำเนินการ ทั้ง 4 งาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร อย่างเป็นระบบ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารโรงเรียนในอนาคต ให้ได้ผลสูงสุด คุ่มค่างบประมาณที่ต้องลงทุนจัดซื้อคอมพิวเตอร์และนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการบริหารงานทุกงานภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของโรงเรียน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการครู และขนาดโรงเรียน

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน

1.3.2 ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน

1.3.3 ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน

1.3.4 ข้าราชการครูที่ ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบสภาพและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1.4.2 เพื่อนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารงานของโรงเรียนต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร ใน 4 ด้าน คือ

1.5.1.1 การบริหารวิชาการ

1.5.1.2 การบริหารงบประมาณ

1.5.1.3 การบริหารงานบุคคล

1.5.1.4 การบริหารทั่วไป

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร ปีการศึกษา 2553 จำนวน 304 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร 304 คน ครู 2,919 คน รวมประชากรจำนวน 3,223 คน กลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการวิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงในพวงรัตน์ ทวีรัตน์ , 2543 หน้า 303) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 342 คน

1.5.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.5.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการครูและขนาดโรงเรียน จำแนกได้ ดังนี้

- 1) ตำแหน่ง
 - (1) ผู้บริหารสถานศึกษา
 - (2) ครู
- 2) ขนาดโรงเรียน
 - (1) โรงเรียนขนาดเล็ก
 - (2) โรงเรียนขนาดใหญ่

1.5.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร ใน 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 **สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารโรงเรียน** หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่

1.6.1.1 การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารงานในภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษา

1.6.1.2 การบริหารงบประมาณ หมายถึง การบริหารงานในภารกิจเกี่ยวกับการจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และ

รายงานผลการใช้เงินและการดำเนินงาน การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

1.6.1.3 การบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารงานในภารกิจเกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและรักษาวินัย การออกจากราชการ

1.6.1.4 การบริหารทั่วไป หมายถึง การบริหารงานในภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรงานเทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียนการส่งเสริมและประสานงานจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานงานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษา และในหน่วยงานอื่น การจัดการระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน งานบริการสาธารณะ งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

1.6.2 ปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารโรงเรียน หมายถึง เหตุขัดข้องที่ทำให้เกิดเป็นอุปสรรคต่อการใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ในลักษณะการพิมพ์เอกสาร การวิเคราะห์ การประมวลผล การดำเนินงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.6.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร หมายถึง ส่วนราชการระดับกอง ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดพิจิตร

1.6.4 โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร

1.6.5 ขนาดโรงเรียน หมายถึง ลักษณะของสถานศึกษาที่แบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้ตามเกณฑ์ของนักเรียน 2 ขนาด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร, 2553 หน้า 2) คือ

1.6.5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน

1.6.5.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 300 คนขึ้นไป

1.6.6 ข้าราชการครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ ประกอบด้วย

1.6.6.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบทางการบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร และหมายความรวมถึงผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งเหล่านั้นด้วย

1.6.6.2 ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่ง ครู ครูผู้ช่วย ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร

7. CAI หมายถึง โปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีหน้าที่เป็นสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายในเวลาอันจำกัดและตรงตามวัตถุประสงค์ตามเนื้อหาที่ได้เรียนนั้น